

Terveys ja köyhyys -työryhmä

SOSIAALITURVA PÄHKINÄNKUORESSA

PÄIVITETTY 20.3.2014

Aivoliitto

Hengitysliitto

Invalidiliitto

Mielenterveyden
keskusliitto

SUOMEN⁺
EV. LUT.
KIRKKO

Suomen Sydänliitto ry
Finlands Hjärtförbund rf

Marja Eronen, Suomen Nivelyhdistys
Pirkko Justander, Invalidiliitto
Anu Korhonen, Aivovammaliitto
Marika Railila, Aivoliitto

Pirkko Jantunen, Mielenterveyden keskusliitto
Marjaana Kirjavainen, Suomen Sydänliitto
Tarja Pajunen, Hengitysliitto
Sari Nieminen ja Tiina Saarela, Kirkkohallitus

EAPN-FIN TERVEYS JA KÖYHYYS - TYÖRYHMÄ

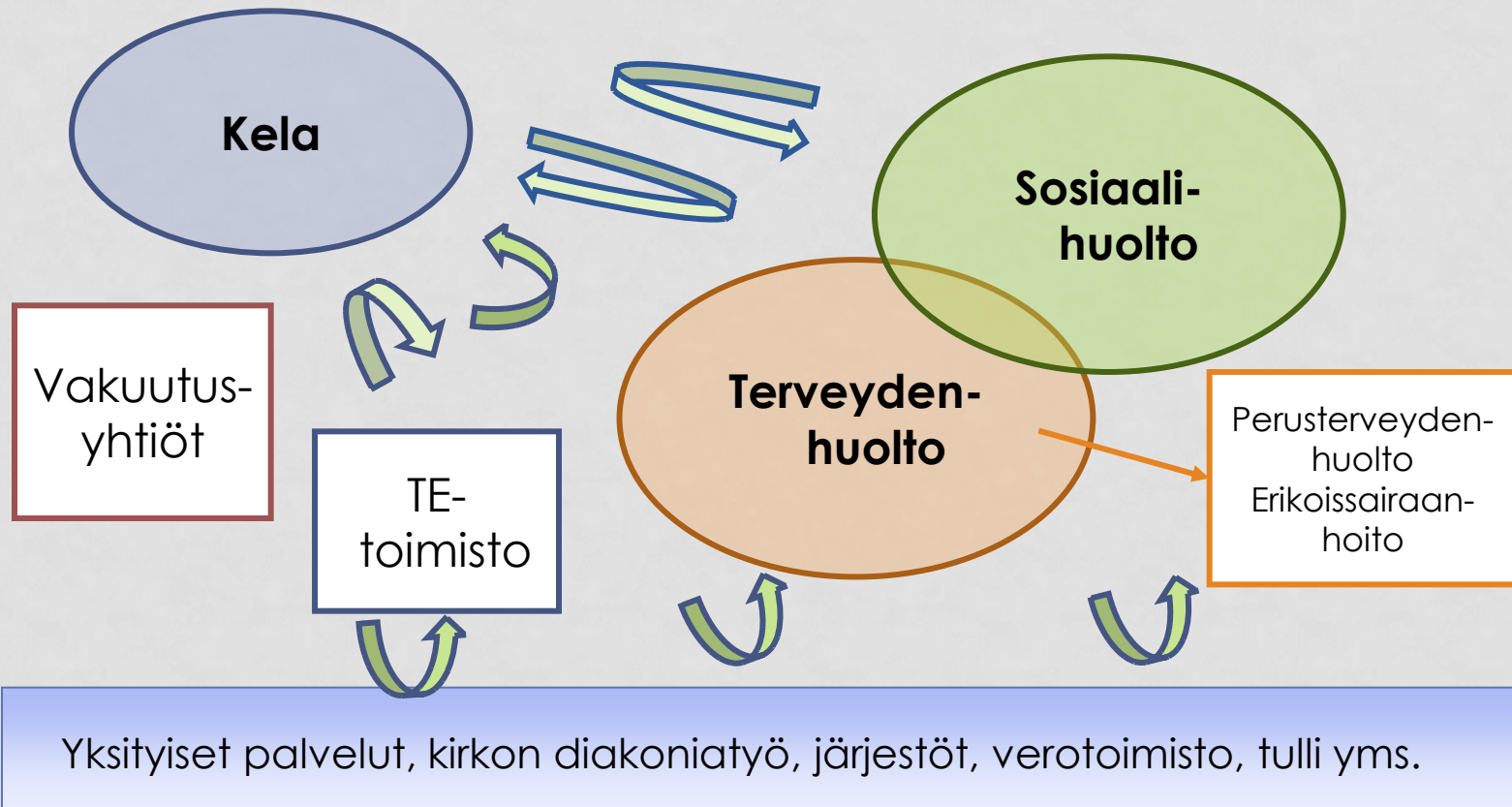
- Toimii terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseksi
- Tekee sosiaaliturvaa tutuksi
- Nostaa esiin sosiaaliturvan alikäyttöä

EAPN: The European Anti-Poverty Network
EAPN-Fin on Euroopan köyhyyden vastainen verkosto Suomessa

KANSALAISEN SOSIAALITURVA

- Sosiaaliturva käsittää kaikki sosiaali- ja terveyspalvelut sekä niihin liittyvät tuet
- Asiakkaalla on oikeus
  - hyvään kohteluun
  - neuvontaan
  - palvelutarpeen arviointiin
  - kirjallisiin suunnitelmiin
  - kirjallisiin päätöksiin
- Suurinta osaa palveluja ja tukia tulee hakea itse
- Tunnista palvelujen ja tukien yksilölliset tarpeet

MISTÄ HAETAAN?

KANSANELÄKELAITOS (KELA)

LAPSIPERHEELLE

- Äitiysavustus
- Adoptiotuki
- Lapsilisä
- Äitiys-, isyys- ja vanhempainraha
- Osittainen hoitoraha ja joustava hoitoraha
- Lasten kotihoidon tuki
- Yksityisen hoidon tuki
- Elatustuki
- Erityishoitoraha sairaan lapsen vanhemmille

KELA

SAIRAUDEN TAI VAMMAN PERUSTEELLA

- Korvauksia lääkärin- ja hammaslääkärin palkkioista
- Matkakorvaus sairaus- ja kuntoutusmatkoista, vuotuinen matkakatto
- Lääkekorvaukset, vuotuinen lääkekatto
- Sairausajan päiväraha, osasairauspäiväraha
- Kuntoutusraha
- Nuoren kuntoutusraha
- Kelan kuntoutus

KELA

VAMMAISETUUDET

- Alle 16-vuotiaan vammaistuki
- Vammaistuki 16 vuotta täyttäneelle
- Eläkettä saavan hoitotuki
- Ruokavaliokorvaus

KELA

OPIKELIJALLE

- Opintoraha
  - Asumislisä opiskelijalle
  - Opintolainan valtiontakaus
  - Korkeavustus
  - Koulumatkatuki
  - Yleinen asumistuki myös opiskelijaperheille
- } Opintotuki

KELA

TYÖELÄMÄÄN LIITTYVÄT TUET

- Työttömän peruspäiväraha (myös tuki koulutuksen ajalta)
- Työmarkkinatuki (myös tuki koulutuksen ajalta)
- Vaikeavammaisten kalliit apuvälineet työhön tai opiskeluun (tai työnantajan vastaamat kohtuulliset mukautukset)
- Elinkeinotuki vammaiselle yrittäjälle tai ammatinharjoittajalle
- Vuorottelukorvaus (haetaan yleensä työttömyyskassalta)

KELA

ELÄKELÄISELLE

- Kansaneläke vanhuuden tai työkyvyttömyyden perusteella
- Takuueläke (pieneläkkeiden lisänä)
- Perhe-eläkkeet leskelle ja lapselle
- Rintamalisä
- Eläkkeensaajien asumis- ja hoitotuki
- Lapsikorotus

KELA

MUUT KELAN TUET

- Tulkkauspalvelut (ks. erilliset diat)
  - Kuulovammaisille ja puhevammaisille
- Työkykyneuvonta Kelan aloitteesta
- Sotilasavustus

KELAN PALVELUNUMEROT

Asevelvollisen tuet.....	020 692 200
Asumisen tuet.....	020 692 201
Eläkeasiat.....	020 692 202
Kela-kortti ja EU-sairaanhoitokortti.....	020 692 203
Kuntoutus.....	020 692 205
Lapsiperheiden tuet.....	020 692 206
Maasta- ja maahanmuutto.....	020 634 0200
Omaisien kuoltua.....	020 692 208
Opiskelijan tuet.....	020 692 209
Perintäkeskus	020 634 4940
Rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspiste ...	020 634 0400
Sairastaminen.....	020 692 204
Työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskus.....	020 692 202
Työttömyysajan tuet.....	020 692 210
Vammaisten tulkkaukspalvelukeskus	020 634 2802
Vammaistuet.....	020 692 211

KELAN PALVELUNUMEROIDEN HINNAT

Puhelu Kelan 020-alkuiseen palvelunumeroon maksaa:

- kiinteästä verkosta soitettaessa paikallisverkkomaksu (pvm)
- matkapuhelimesta soitettaessa matkapuhelinmaksu (mpm)
- ulkomailta soitettaessa ko. ulkomaanpuhelumaksu.

Huomaa, että puhepakettia käyttäville voi aiheutua ylimääräisiä kustannuksia 020-alkuisiin numeroihin soittamisesta. Tarkista puhelinoperaattoriltasi, sisältyvätkö 020-alkuiset puhelut pakettiin.

SÄHKÖINEN ASIOINTI KELASSA

Asiointipalvelu: <http://www.kela.fi/asiointi>

Palvelu vaatii sähköisen tunnistautumisen:

- verkkopankin tunnukset tai
- sirullinen henkilökortti

Sähköinen ajanvaraus:

<https://ajanvaraus.kela.fi/ajanvaraus>

Palvelu vaatii:

- puhelinnumeron ja
- suomalaisen henkilötunnuksen

KUNNAN SOSIAALITOIMI

VAIKEAVAMMAISTEN VAMMAISPALVELUT:

- Kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen
- Palveluasuminen
- Asunnon muutostyöt
- Asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet
- Henkilökohtainen apu
- Päivätoiminta alle 65-vuotiaille

jatkuu...

KUNNAN SOSIAALITOIMI

HARKINNANVARAISET VAMMAISPALVELUT:

- Kuntoutusohjaus ja sopeutumisvalmennus
- Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet
- Ylimääräiset vaatetuskustannukset
- Ylimääräiset erityiskustannukset

jatkuu...

KUNNAN SOSIAALITOIMI

- Kotipalvelut, kotihoito
- Omaishoidon tuki
- Toimeentulotuki (muista asiakasmaksulain 11 §)
- Työllistämisen kuntalisä (TE-toimiston palkkatuen lisänä)
- Hoivatakuu
- Sosiaalinen luototus (kuntakohtaista)
- Talous- ja velkaneuvonta
- Sosiaaliasiamiehen palvelut

KUNNAN SOSIAALITOIMI

Toimeentulotukilaskuri:

<http://www.sosiaalikallega.fi/asiakkaat/toimeentulotukilaskuri2>

TALOUS- JA VELKANEUVONTA

Kunnallisten talous- ja velkaneuvojen yhteystiedot löytyvät Kilpailu- ja kuluttajaviraston sivuilta

<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/velkaneuvo.aspx>

KUNNAN TERVEYSTOIMEN PALVELUT

- Hoitoketjut perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä, hoitotakuuajat
  - yksilölliset hoito-, tutkimus- ja kuntoutussuunnitelmat
- Kotisairaanhoido
- Terveydenhuollon kuntoutuspalvelut
- Terveydenhuollon apuvälineet (ks. taulukko)
- Kunnallinen terveydenhuollon maksukatto (itse seurataan sen vuotuista kertymistä)
- Potilasasiamiehen palvelut

ASIAKASMAKSULAKI 11 §

Sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Palvelun tuottava kunta tai kuntayhtymä voi päättää, että:

- muitakin kuin 1 momentissa tarkoitettuja maksuja voidaan jättää perimättä tai alentaa 1 momentissa tarkoitetuilla perusteilla; tai
- maksuja voidaan alentaa tai jättää perimättä, jos siihen on syytä huollolliset näkökohdat huomioon ottaen (11 §)

VEROTTAJA

- Veronmaksukyvyn alentumisvähennys
- Invalidivähennys
- Kotitalousvähennys
- Opintolainavähennys

TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTO (TE-TOIMISTO)

- Palkkatuki, palkkatukiseteli (ks. myös taulukko Tuet palkkaukseen)
- Työolosuhteiden järjestelytuki työnantajalle
- Työharjoittelu
- Työkokeilu
- Nuorisotakuu
- Työkykykartoitukset ja –tutkimukset (myös muita toimijoita)
- ELY-keskuksen avustus
- TYP:n (työvoiman palvelukeskus) palvelut TE-toimiston aloitteesta

POLIISI JA TULLI

- Vammaisen pysäköintilupa poliisilta
- Autoveronpalautus tullista

KOULUTUSRAHASTO

AIKUISOPISKELIJALLE

- Aikuiskoulutustuki

VELKALINJA

MAKSUTON PUHELINNEUVONTA

MA–PE KLO 10–14, P. 0800 98009

velkalinjasta saa neuvontaa erilaisten velkojen ja rästilaskujen vuoksitalousvaikeuksissa oleville ja heidän läheisilleen

VALTAKUNNALLINEN OIKEUSAPUOHJAUS

MA–PE KLO 13.30–14.30, P. 0100 86200

Puhelun hinta määräytyy soittajan oman operaattorisopimuksen mukaan

APUVÄLINEIDEN TYÖNJAKO

Vastuutaho	Menettelytapa	Kuvaus	Lainsäädäntö
Terveydenhuolto: perusterveydenhuolto	Oma yhteydenotto terveyskeskukseen, josta ohjataan apuvälinelainaamoon tai fysio- ja toimintaterapiaosastoon.	Arkielämään liittyvät lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineet.	– Kansanterveyslaki – Erikoissairaanhoidolaki – Terveydenhuoltolaki – Asetus lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksesta
erikoissairaanhoido	Lähetä apuvälinekeskukseen tai erikoisalan yksikköön.	Vaativat apuvälineet.	– Palvelusetelilaki – Asiakasmaksulaki – Laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä ym.
Sosiaalitoimi	Oma hakemus ja asiantuntijalausunto.	Vammaispalveluna osittain tai kokonaan.	– Vammaispalvelulaki ja asetus – Kehitysvammalaki
Koulutoimi	Osana koulun hankintoja.	Opetukseen liittyvät apuvälineet.	– Perusopetuslaki – Laki ammatillisesta opetuksesta – Yhdenvertaisuuslaki
Kela	Oma hakemus ja asiantuntijalausunto.	Vaikeavammaisten kalliit apuvälineet työhön ja opiskeluun.	– Kelan kuntoutuslaki ja asetus
Työnantaja	Oma yhteydenotto.	Kohtuulliset mukautukset.	– Yhdenvertaisuuslaki
Työhallinto	Työnantajan hakemus ja lääkärinlausunto ml. työterveyshuollon / työsuojeluviranomaisen lausunto tuen välttämättömydestä.	Työolosuhteiden järjestelytuki välineisiin ja työolosuhdemuutoksiin (työtoverin opastukseen).	– Työvoimapalvelulaki – Asetus työvoimapalveluetauksista
Valliokonttori	Oma hakemus ja asiantuntijalausunto.	Sotainvalidien ja veteraanien apuvälineet	– Sotilasvammalaki
Vakuutuslaitokset	Oma hakemus ja asiantuntijalausunto.	Liikenne- ja tapaturmavahinkojen vuoksi tarvittavat apuvälineet.	– Lait tapaturma- ja liikennevakuutus-kuntoutuksesta

TUET PALKKAUKSEEN 2014

Tukimuoto	Kenelle	Tarkoitus	Rahoittaja	Summa	Kesto
Palkkatuki (myös palkkatuki-seteli)	Yritys Kunta Yhdistys, säätiö Kotitalous	Palkkauskustannukset, myös oppisopimuksesta	TE-toimisto	Perustuki 32,66 euroa/päivä plus lisäosa 60–90 % perustuesta (vaikeasti työllistyvillä 90 %).	Rekrytointituki työn alkaessa. Pitkäkestoinen tuki max. 24 kk kerrallaan.
Kuntalisä (työllistämiseen)	Palkkatuen lisänä käytössä joissain kunnissa	Työllistäminen täydentää kunnan palveluja	Kunnat (osalla käytössä)	Summat vaihtelevat, myös porrastetusti.	Kunnat päättävät
Työolo-suhteiden järjestelytuki 1)	Kaikki työnantajat	Muutokset työpaikan olosuhteisiin Työntekijän opastus	TE-toimisto	Max. 4000 euroa. Kuukausittain max. 20 tuntia ja max. 20 euroa/tunti.	Kertakorvaus Max. 18 kk
Työllisyys-poliittinen avustus	Yhdistys, säätiö, kunta, kuntayhtymä tai sosiaalinen yritys	Selvittää ja parantaa työ/ja toimintakykyä ja työllistymisedellytyksiä	ELY-keskus	50 – 100 % hyväksytyistä kustannuksista.	Kesto vaihtelee (max. 3 v).
Kelan elinkeinotuki	Vammainen yrittäjä tai ammatinharjoittaja	Aloittavan yrittäjän ja työvälineiden hankinnan tukeminen	Kela	Max. 80 % hyväksytyistä kustannuksista. Max. 17000 euroa.	Kertakorvaus
Starttiraha	Aloittava yrittäjä	Työnhakijan omaehtoinen työllistyminen	TE-toimisto	Perustuki 32,66 euroa/pv. Lisäosa vaihtelee, max. 60 %.	Max. 18 kk
Oppisopimuksen korvaukset	Kaikki työnantajat Työttömille tai työssäkäyville	Tutkintoon valmistavan koulutuksen suorittaminen (yleensä 2-4 v) tai lisäkoulutus (4-12 kk)	Oppisopimus-toimistosta koulutuskorvaus TE-toimistosta palkkatuki työttömälle	Tutkintoon valmistavaan max. 250 euroa/kk (jopa 350 euroa/kk). Lisäkoulutukseen max. 200 euroa/kk.	Koko oppisopimuksen ajan
Apuvälinetuki	Vaikeavammainen työllistyjä	Kalliit apuvälineet ja välttämättömät tekniset erityislaitteet	Kela1)	Tarpeelliset kustannukset	Kertakorvaus

1) Myös tapaturma- ja liikennevakuuttajat voivat myöntää kohtuulliset kustannukset.

TULKKAUSPALVELUT 1/(4)

- Tulkkauspalveluiden järjestämisvastuu on Kelalle.
- Vammaisten tulkkauspalvelut on tarkoitettu Suomessa asuvalle henkilölle, jolla on kuulovamma, kuulonäkövamma tai puhevamma ja joka vammansa vuoksi tarvitsee tulkkausta
  - työssä käymiseen
  - opiskeluun perusopintojen jälkeen
  - asiointiin
  - yhteiskunnalliseen osallistumiseen,
  - harrastamiseen tai
  - virkistykseen

TULKKAUSPALVELUJEN KÄYTTÖ 2/ (4)

- Tulkkauspalvelun käyttö edellyttää myös, että tulkkauspalvelun käyttäjä pystyy ilmaisemaan itseään tulkkauksen avulla ja hän käyttää jotain toimivaa kommunikointimenetelmää.
- Kuulo- tai puhevammaisella henkilöllä on oikeus käyttää tulkkauspalvelua vähintään 180 tuntia vuodessa, kuulonäkövammaisella henkilöllä on oikeus käyttää tulkkauspalvelua vähintään 360 tuntia vuodessa.
- Tulkkauspalvelun käyttö on maksutonta.

jatkuu ...

TULKKAUSPALVELUJEN KÄYTTÖ 3/(4)

- Tulkkauspalvelua voi käyttää ulkomaanmatkoilla, jos matka liittyy tavanomaiseen elämään, opiskeluun tai työssä käymiseen.
- Opiskelutulkkauksia myönnetään perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, jos nämä johtavat tutkintoon tai ammattiin, edistävät työllistymistä tai pääsyä ammatilliseen opiskeluun tai tukevat työelämässä pysymistä tai etenemistä.
- Opiskelutulkkauksia myönnetään niin paljon kuin opiskelija sitä opinnoistaan selviytyäkseen tarvitsee.
- <http://www.kela.fi/vatu>

ETÄTULKKAUSPALVELU 4/ (4)

- Tulkkauspalvelu voidaan järjestää myös etätulkkauspalveluna, jos se on asiakkaan yksilölliset tarpeet huomioon ottaen mahdollista ja perusteltua.
- Etätulkkauksella tarkoitetaan tulkkaustilannetta, jossa vähintään yksi osapuoli on eri paikassa kuin muut ja on muihin osapuoliin kuva- ja ääniyhteydessä.
- Kela järjestää etätulkkauksessa tarvittavat välineet ja laitteet sekä vastaa etäyhteyden käytöstä aiheutuvista kustannuksista.

EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON DIAKONIA

- Diakonian tarkoituksena on kristilliseen rakkauteen perustuva avun antaminen niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta.
- Diakonia on jakamista ja yhdessä tekemistä. Seurakunnan diakoniatyö antaa henkistä, hengellistä ja aineellista sekä käytännöllistä apua.
- Tavoitteena on ihmisten kokonaisvaltainen kohtaaminen.

Seurakuntasi yhteystiedot löydät täältä:

<http://evl.fi/EVLKuvailutiedot.nsf/Yhteystietolista?ReadForm&StartKey=Kaikki&type=1&lang=Fi>

LISÄÄ TIETOA JA MATERIAALIA

Sosiaaliturvaopas:

<http://www.sosiaaliturvaopas.fi>

Sosiaaliturvan tarkistuslista:

http://www.sosiaaliturvaopas.fi/files/sosiaaliturvaopas/sosiaaliturvan_tarkistuslista_250111.pdf

Kelan etuudet pähkinänkuoressa (124 sivua!)

http://www.kela.fi/documents/10180/578772/Kelan_etuudet_pahkinankuoressa2013_netti.pdf/0de16b5e-4b73-47ee-9b00-6a18c9e18f9e

Hanki taitoa (Invalidiliiton työllisyyspalveluopas):

http://www.invalidiliitto.fi/files/attachments/tyollisyyspalvelut/hanki_taitoa_low.pdf

LISÄÄ TIETOA JA MATERIAALIA

<http://www.aivoliitto.fi/>

<http://www.aivovammaliitto.fi>

<http://www.hengitysliitto.fi>

<http://www.invalidiliitto.fi>

<http://www.mtkl.fi>

<http://www.niveltieto.net>

<http://www.evl.fi>

<http://www.sydanliitto.fi>